

פניני הפרשה

תרומה

עלון מס'

1178

שנה כ"ד התשפ"ג

יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים. נייד: 052-7654216

כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. דוא"ל: 7654216@gmail.com

מבית ומחוץ – זהב

ועשו עצי שטים אמתים וחצי אורכו וגו' – רש"י מביא את דברי הגמרא: שלשה ארונות עשה בצלאל, שניים מזהב ואחד מעץ, נתן ארון עץ בתוך ארון זהב ושל זהב בתוך עץ, נמצא מצופה מבית ומחוץ בזהב. ע"כ. והנה הארון מרמז על "בית קיבול" לתורה. אדם הלומד תורה דומה לארון הקודש, ובמה הוא דומה לזהב? ללמדנו כי הלומד תורה, עליו להתנהג כזהב טהור במדותיו ובהליכותיו. לא רק בחיצוניותו אלא גם בלבו פנימה, שלא יתנהג אחד בפה ואחד בלב, כי כל אומן, דרכו להדר את הכלי מבחוץ יותר ממה שמהדרו בפנים מפני הרואים. וכתב הכלי יקר: על כן לא הוצרך להזכיר זהב טהור רק על הצד הפנימי אך מחוץ אין צריך להזכיר כי קל וחומר הוא מבפנים, ולהורות נתן בלבם שכמוהם יהיו עושיהם כי כל לומדי התורה צריכים ביותר אזהרה על טהרת הלב הפנימי שאינו נראה בלתי לה' לבדו.

אמצע הארון שהוא הדבר העיקרי היה עשוי מעץ שטים, והסיבה "כי האדם עץ השדה", שעל האדם להיות בעונה ושפלות כעץ השדה, הגם שצריך להראות את תפארת התורה. אמנם התורה בתוך תוכו צריכה לרומם אותו בהיותו בית קיבול לתורה, בבחינת ציפוי זהב מבית ומחוץ, אך עם זאת יש לו לדעת שהוא כעץ השדה בעונה ונתינה, ועי"ז זוכה להיות עץ עושה פרי לתת ולהשפיע לאחרים.

*

הגאון רבי חיים עוזר גרודזינסקי זצ"ל הלך פעם ברחוב בוילנא בלוויית תלמידיו. לפתע פנה אליו אדם, ושאלו כיצד מגיעים לרחוב מסוים. הרב שהיה כבר זקן ושבע ימים לא הסתפק בהסבר קצר היכן המקום, אלא נטלו עמו, והלך עמו במשך זמן לא קצר עד שהראה לו בדיוק את המקום. שאלוהו תלמידיו: וכי לא יכולת להסביר לו כיצד ללכת, ואם לא היה מוצא – היה שואל בהתקרבו למקום?! ענה להם: כאשר הוא שאלני היכן הרחוב, שמתי לב שהוא מגמגם וכבד פה, ראיתי כמה קשה עליו הדיבור והפניה לאנשים. אם לא אסביר לו היכן המקום המדויק, מן הסתם יהיה עליו לשאול עוד אנשים, ותגרם לו מכך בושה. רציתי לחסוך ממנו צער זה, והעדפתי ללכת עמו כמה שיזדקק, ובלבד שלא יצטער ויתבייש. כדי לחסוך בושה מיהודי, כדאי להתאמץ. תלמידיו שהיו עמו – לא שמו לב כי לפניהם עומד אדם שלא נוח לו לשאול. רק ר' חיים עוזר היה רגיש לכך, והיה מוכן לטרוח כדי שלא לצער. הרי לנו גדול הדור ארון הקודש זהב טהור מבית ומחוץ, ובכל זאת נהג במדה של עץ השדה בעונה ורגישות גדולה.

עצה טובה	מִפְּלַ מְלַמְדֵי הַשְּׂפָלָתִי
<p>אתה רוצה להחמיא לבנך על הצלחה במבחן, כדאי שתמקד את המחמאה בהשקעה שלו ופחות בתוצאה. תשאל את הילד "מה עשית שהצלחת להגיע להישג המרשים הזה?". הילד יכול לענות "למדתי עם חבר, למדתי אתך באבות ובנים...". "ומה עוד?" תנסה לדלות ממנו. הוא יכול לענות "בשבוע האחרון הלכתי לישון מוקדם". כעת לאחר שהוא אמר בעצמו את סיבת ההצלחה, הוא כבר ילמד לשכפל אותה למבחן הבא. (הרב מרדכי ששון שליט"א).</p>	<p>מה לומדים מ – דבורה מה ההבדל בין דבורה לעפ"ש? מדוע זה מיצר דבש וזה סתם חוטים? אלא שהעפ"ש עושה הכל לבד, והדבורה לעמתו לוקחת צוף מהפרחים ועושה מהם דבש. עצמאיות יתר אינה בהכרח טובה. (הגאון רבי יעקב פרידמן שליט"א, ראש ישיבת תפ"ח)</p>

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוגיד סערון זצ"ל

"העם היהודי לכל שבטיו ומשפחותיו המפוזרים בכל קצוי תבל, לעולם הוא נמשל לגוף אחד ונפש אחת, למרות כל פזוריו ונדחיו וטלטוליו וגלויותיו בכל המקומות בעולם." ("מגיד חדשות" ח"י עמ' ש"ה).

ועשית שלחן עצי שטים (כ"ה כ"ג) – "זעשית שלחן עצי" ר"ת שוע, היינו עשיר (עי' אווב ל"ד י"ט בפי' הרלב"ג עשיר ע"ש), ורמוז בזה שהשלחן מסמל לעושר (כמ"ש בב"ב דף כ"ה ע"ב). (הרה"ג ר' רחביה הרוק שליט"א).

נקודת חן / עובדיה חן

ישנו עם – אחד

הצום והתפלה ביקשה "לך כנוס את כל היהודים" (אסתר ד, טו), ביודעה שבעצם ההתכנסות וההתלכדות יש כוח לעורר רחמים לבטל הגזרה.

ובאמת מרדכי הוא היה האיש המתאים לכנס ולאחד את כל עם ישראל בהיותו איש שאיחד לבבות. מרן רבנו עובדיה יוסף זצ"ל בספרו "מאור ישראל" דרושים (עמ' קל"א) לומד זאת מהפסוק "איש יהודי היה בשושן הבירה וכו' איש ימיני" (אסתר ב, ה). ורז"ל (מגילה י"ב ע"ב) הקשו: למה פעם קורא לו "איש יהודי" דהיינו מיהודה, ופעם קורא לו "איש ימיני" מבנימין? אלא שבא לומר שלא היה אצלו הבדל בין שבט לשבט - אם משבט יהודה וזרע הממלכה או מבנימין הצעיר מקטני שבטי ישראל.

ואכן, המצוקה המשותפת קירבה לבבות, כמדויק מהפסוק "נקהלו ועמוד על נפשם" (אסתר ט, טז) בלשון יחיד. כולם הבינו לפתע כי מבחינת המן ושונאי ישראל, כל היהודים ראויים להשמדה, מנער ועד זקן – אין הבדל בין חוג למשנהו, אצל מי אתה מתפלל ובעד מי אתה מצביע. ולכן פונה המן "צורר כל היהודים" (אסתר ט, כד), שעל ידו נצטרו כל היהודים בצוותא חדא (רבי יצחק אייזיק מקוריץ זצ"ל). וזהו שייסד הפייט "שושנת יעקב צהלה ושמחה - בראותם יחד תכלת מרדכי" (שפת אמת).

ומכח אחדותם, זכו לקבל את התורה מחדש מאהבה (כמ"ש בשבת פ"ח ע"א). מרן ראש הישיבה הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א בספר "קובץ מאמרים" ח"ב (עמ' נ"ה) לומד זאת ממה שנאמר "וקבל היהודים את אשר החלו לעשות" בלשון יחיד, שקיבלו את התורה כאיש אחד בלב אחד כמו במתן תורה, שכן האחדות היא תנאי לקבלת התורה.

לזכר הנס שניצלו מגזרתו של המן, קבעו חז"ל כי ביום הפורים יתנו איש לרעהו משלוח מנות ומתנות לאביונים שמטרתם להרבות אהבה ואחווה שלום ורעות ("מנות הלוי"). ומרן ראש הישיבה שליט"א בספרו "סנסן ליאיר" (חידושי ש"ע סי' תרצ"ה) מפרש שלכן אמרו בתקוני הזוהר (תקון כ"א) שפורים על שם יום הכפורים, שכמו שביום הכפורים עושים כולם שלום ומתפייסים זה עם זה, כן ביום פורים באים לידי זה בקיום מצוות היום.

בספר "כסא דוד" (דרוש עשירי לשבת זכור), מבאר מרן החיד"א זצ"ל שבדורו של המן עם ישראל היו בחוסר אחדות, ולכן היו מחוסרים הגנה. ואף שעיקר הגזרה היתה בגלל שהשתחוו לצלם בימי נבוכדנצר ונהנו מסעודתו של אחשוורוש, בכל זאת אילו היו מאוחדים לא היתה מדת הדין יכולה לפגוע בהם. והנה אחשוורוש שהכיר את ההיסטוריה של צוררי ישראל שנענשו קשות על שהצרו לישראל, לא במהרה השתכנע להמן. אך המן שידע את סוד האחדות היהודי מאבותיו העמלקים שבאו על ישראל מחמת שנאת חנם, השתמש בזה כדי לשכנע את אחשוורוש שכעת אפשר להשמידם וה' לא יקצוף על כך. וזהו שאמר לו המן: "ישנו עם אחד מפוזר ומפורד" (אסתר ג, ח) - אותו עם ישראל שבמהותו הוא "עם אחד" ומאוחד, כעת הוא "מפוזר ומפורד". "מפוזר" הוא מצב מציאותי שבגין פיזורו בארצות שונות לא יוכל להתארגן להגנתו, ואילו "מפורד" בא לתאר את מצבו הפנימי בכל אחד מקצווי פזוריו, שהם מפורדים ביניהם ואינם מסוגלים להתאחד. "ולמלך" מלכי המלכים "אין שווה להניחם".

ומוסיף מרן רבנו עובדיה יוסף זצ"ל בדרך הלצה שכוונת המן באומרו "ודתיהם שונות מכל עם" – אפילו בדת שלהם עצמה הם שונים אחד מהשני יותר מכל עם - הספרדים קיבלו דברי מרן, והאשכנזים יוצאים ביד רמ"א, והתימנים כדברי רמב"ם...

ממשיך מרן החיד"א ומבאר שמסיבה זו שקל המן לאחשוורוש עשרת אלפים ככר כסף שהם כמנין שקלי מחצית השקל (כמו שביארו המפרשים), כדי לקטרג על עם ישראל שאינם מקיימים את הלקח של מחצית השקל. שכן הסיבה שהתבקשו ישראל ליתן דוקא מחצית השקל ולא שקל שלם, כדי להורות יחס אחדותם, שיראה כל אחד עצמו כאילו הוא חצי, ובהתחברו עם כל אחד ואחד מישראל נעשה שלם. ולא ידע אותו ערל שכל שקלי מחצית השקל לא באו אלא כדי להקדים רפואה לשקליו וקטרוגיו.

כאשר שמעה אסתר שמרדכי לובש שק ואפר, ביקשה "לְדַעַת מַה זֶה וְעַל מַה זֶה" (אסתר ד, ה) - לא רק מה הגזרה אלא גם "על מה זה" - מה הסיבה הרוחנית שבגינה נגזרה הגזרה. וכשהבינה שהפירוד הוא שעומד בעוכריהם, עוד לפני שדיברה עם מרדכי על

ויספרו לבניהם / ספור לשלחן השבת

מי יתן חליפתו?

וכך עברו מאדם לאדם, והנה מתברר שלכל אחד יש ה"חבילה" שלו והדאגות שלו שמונעות ממנו להיות מאושר באמת.

לעת ערב, כאשר כבר כמעט ונואשו, שמעו לפתע קול שירה בוקע מאחד מבתי העיר הפשוטים ביותר. נקשו בדלת, נכנסו וראו איש עני רוקד שש ושמת. האיש שהיה נראה עני ודל כשרק בגד דק לעורו, קיבלם בשמחה ובמאור פנים. כל צל של דאגה לא נראה על פניו השלוות, והוא היה נראה מאושר עלי אדמות.

הם ניסו לברר אם יש דבר מה המדיר את שלוותו, אך הוא השיב להם בבת שחוק כי הוא שמח בחלקו. טוב לו בחייו הפשוטים והוא מאושר לגמרי.

"אתה חייב לבוא אתנו אל המלך!" פקדו המשרתים.
"אל המלך?" התפלא העני וחיוך רחב האיר את פניו, "אבוא בשמחה".

הגיעו המשרתים אל הארמון ומצאו את המלך עדיין שוכב במיטתו מתבוסס במרירותו, מצפה ומיחל מי יתן לו חליפתו, יתן לו הכל תמורתה.

"מי זה?" בירר המלך מעמקי מטתו.

"סוף סוף מצאנו את האיש המאושר ביותר, והנה הוא לפניך".

המלך פקח בקושי את עיניו וחקר את העני: "אכן אתה מאושר?"

"הכי מאושר בעולם!" אישר האיש המאושר.

"תוכל להשאל לי בטובך את חליפתך? ברגע שאלבש אותה אבריא..."

"החליפה שלי?" צחק המאושר, "הייתי נותנה לך ברצון, יש רק בעיה קטנה - בכלל אין לי חליפה..."

המלך הביט בו בתדהמה, ולאט לאט הפכה התמיהה לחיוך, והוא פרץ בצחוק גדול ומשחרר. למפרע הבין שכוונתו של אותו חכם היתה להמחיש לו שהאושר אינו תלוי בממון או בכבוד, ואפילו אדם ללא חליפה, יכול להיות מאושר אם אכן יודע הוא לשמוח במה שיש לו.

למלך אחד אדיר ונישא היתה חסרה שמחת חיים, ותדיר היה שרוי בעצבות ובדיכאון. כה שקוע היה ביגונו עד שנפל למשכב.

ביקשו משרתיו להעלות ארוכה לנפשו ולא מצאו, עד אשר הגיע רופא מיוחד זקן וחכם שפסק את פסוקו: "רפואתו של המלך פשוטה, עליו ללבוש חליפה של איש שיעיד עליו יודע תעלומות שהוא מאושר באמת!"

התרופה אמנם נשמעה מוזרה, אך מה לא עושים כדי להשיג תעלה ומזור. מיד פנה המלך לאחד מעמיתיו המלכים שהכירו כאדם מאושר שאינו חסר מאומה, וביקש ממנו שיואיל לתת לו ללבוש את חליפתו, אולי בכך ימצא מזור למחלתו.

כששמע אותו מלך את מטרת בקשתו, עיקם את פרצופו ולחש לו: "אינני הכתובת הנכונה, גם לי יש את הטרדות והבעיות שלי, איני מאושר כמו שאתה חושב..."

ניסה לפנות למלך אחר, ואף שם נענה בתשובה דומה. כך הסתובב בין מלכים ורוזנים, ולא מצא מישהו שאכן יכול היה לומר שהוא מאושר באמת.

העצה שנראתה בתחילה פשוטה, התבררה כמשימה לא קלה.

משרתיו של המלך נחלצו לתור ולחפש אחר החליפה המבוקשת. פנו לעשיר הגדול ביותר בממלכה וביקשו את חליפתו, מתוך הנחה שהוא בוודאי עונה על דרישת האושר.

העשיר ששמע את הבקשה, החמיץ פנים והשיב: "בעיקרון אני אכן מאושר, אלא שאיני בטוח שאני עונה על הדרישה, שכן דבר אחד טורד את מנוחתתי... ישנו איש בעיר שהולך ומתעשר, וחוששני כי יעלה עלי בעושרו..."

הבינו המשרתים כי טעו בכתובת, ומשם המשיכו לביתו של ליצן העיר, אשר כל עסקו בצחוק ובשמחה, "מי אם לא הוא איש מאושר" אמרו בבטחה.

אלא שגם הוא משך בכתפיו ואמר: "אמנם עוסק אני בלהצחיק אנשים, אך אותי עצמי אין מי שיצחיק, לבי מלא בדאגות, ורק בכדי לא לקפח את פרנסתי, אני מראה כלפי חוץ שאני שמח ומבדח..."

אור המאיר

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאוזו שליט"א
(מתוך ספר "מקור נאמן" ח"ד שעתיד בע"ה לראות אור)

שאלה: כהן שנוטל ידיו אחר שעשה צרכיו ומיד עולה לדוכן, האם צריך ליטול שוב לברכת כהנים על ידי לוי?
תשובה: אם נטל מן הכלי וכיוון גם לעליה לדוכן שפיר דמי.

שאלה: מדי פעם מגיעים מתפללים חדשים לבית הכנסת שלנו "חיי שלום" שבעיירה גדרה, ומשנים את הנוסח שנהגו בעדתנו לומר בהוצאת ספר תורה שהוא "תנו כבוד לתורה" לנוסח "גדלו לה' אתי". וישנה התנגדות פנימית ויצירת מחלוקת בשינוי הנוסח הקבוע. על כן רצינו שכבוד תורתו יפסוק לנו בענין זה וכן בענין הולכת ספר תורה מההיכל לדוכן שנהגנו להוליכו כשהוא סגור, ויש מערערים שצריך להוליכו כשהוא פתוח?
תשובה: אל תשנו ממנהג אבותיכם, ויש לומר "תנו כבוד לתורה" כמנהגכם מימים ימימה. להוליך ס"ת סגור מההיכל לתיבה (לדוכן). וכן מנהגנו בארץ ובחול.

שאלה: האם אפשר לקרוא פרשת זכור בנפרד, לנשים שלא היו נוכחות בשעת קריאת התורה, ומה הדין לגבי הברכה?
תשובה: מן הדין נשים פטורות משמיעת פרשת זכור, וכמו שהעליתי בס"ד בשו"ת סנסן ליאיר (סימן ג' וד') באורך, ושכן היה המנהג פשוט מדורי דורות בכל עדות ישראל, ודעת ר' נתן אדלר זצ"ל יחידאה היא, ואפילו תלמידיו (החת"ם וצאצאיו) לא חשו לה. ע"ש. [וע"ע במג"א סימן רפ"ב סק"ו שנהגו הנשים לצאת חוץ לביהמ"ד בזמן קריאת התורה ע"ש. ולא הוציא מן הכלל שבת זכור]. ואשה שחשבה שזה חובה מן הדין ורצתה לבטל מנהגה, אפילו התרה אינה צריכה כמבואר בש"ע יו"ד (סימן רי"ד ס"א), ופשיטא שאסור לברך להן.

שאלה: שמעתי מפי כת"ר שליט"א שאפשר לתת ממעות מעשר, זכר למחצית השקל על נשים וקטנים פחות מגיל י"ב. ומעם הפטור לנשים, לפי שחשבון מחצית השקל לא היה כולל נשים. עכ"ד. ולכאורה לפי זה אפשר להקל יותר ולומר שגם על בחורים קודם שהגיעו לגיל עשרים, אפשר להקל ולתת ממעות מעשר, היות שכל זה רק זכר בעלמא מתורת מנהג?
תשובה: עיין בשו"ת סנסן ליאיר (סוף סימן ב') שסמכתי בזה על הרמב"ם דנשים וקטנים פטורים ממחצית השקל, אבל מבני י"ג ומעלה חייבים אע"פ שלא נתנו למשכן, ע"ש.

שאלה: האם מותר להלביש את הילדים בבגדים שמצויר עליהם בעלי חיים, וכן האם מותר לילדים להתחפש לבעלי חיים?
תשובה: בעלי חיים כשרים, מותר בהחלט. גם אריה (דוב) וזאב שנמשלו בהם ישראל מותר. ועיין רש"י פרשת שמות (א' י"ט) בפסוק "כי חיות הנה" בשם המדרש. ע"ש.

שאלה: אם אינו יכול לקרוא את עשרת בני המן גם בנשימה אחת וגם עם טעמים, האם עדיף לקרוא בנשימה אחת ללא טעמים, או שעדיף לקרוא בטעמים ולא בנשימה אחת?
תשובה: ללא טעמים ובנשימה אחת, כי זה דינא דגמרא.

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com

לע"נ רחל בת מזל ע"ה
לע"נ לאה בת שרה ע"ה
לע"נ יוסף יצחק ז"ל בן שושנה תבלח"ט

להצלחת פסח יוסף בן מלכה הי"ו

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל